

nem történt hasonló, az el se tudja képzelni. Öreg vagyok már, sokat gondolkoztam ezen, s higgye el, én sem tudom, hogyan működik. Nos, az egyik padon egy üres hegedűtok és egy táska feküdt, a pad mellett egy ember ült tolókocsiban, úgy tűnt, már elég öreg. Fejét előrehajtotta, nem lehetett tudni, aludt-e, vagy nézett valamit. Kicsit távolabb pedig egy kislány állt, olyan tizenkét-tizenhárom éves, állt és hegedült. Az egésznek semmi köze nem volt a valósághoz, hirtelen úgy tűnt, mintha semmi egyéb nem létezne, csak ez a park, az idő is megállni látszott. Én pedig csak néztem azt a kislányt, olyan vékony volt, hogy a reggeli nap szinte átvilágította, kis fények bújtak elő hajából, ruhájából, s a vonó minden mozdulatnál megcsillant, mintha ezüstszál feszülne rajta. Még játszott néhány dallamot, aztán leengedte a kezét, odament a tolószékes férfihoz, és mondott valamit. A férfi felemelte a fejét, odahúzta magához a kislányt és megsimogatta. A kislány elpakolt, odaállt a tolószék mögé, kioldotta a kereket, és lassan megindult az úton. Eltűntek a szemem elől, már csak a kavicsok csikorgását hallottam, végül ismét a csend.

Nohát, én innen számítom az időt. Az én időm innen kezdődik, ettől a reggeltől, amikor megéreztem valamit. Azt, hogy több van, mint ami látszik. Ezt alig tudom másként mondani, pedig így tökéletlen. Nem a titkot tudtam meg, hanem, hogy a titok létezik. Hátranéztem, bent a fák között még ott feküdt az a fiatalember, aki végsőkig elkeseredve vetette magát a fűbe. Ott maradt félelmeivel, tehetetlenségével, korlátaival örökre. Én pedig nekivágtam az új időnek.

Szép történet, mondta, s lassan rányitotta a szemét az öregre. Szép, felelte, de ez a terasz is ér annyit... magának. Úgy értem, ha most majd elmegy innen, lehet, hogy más lesz. Más lesz, visszhangozta, s valami nagyon halvány reménység moccant benne, szinte csak lehelletnyi. Sokáig ültek aztán szótlánul, mindegyik nézett valahová nagyon messze, ki-ki a maga történetébe.

Eliramlik minden, mi jó és rossz

Halkan és gyorsan sírt. A könnye marta arcát, lefolyt vékony kis nyakán, becsorgott az inge alá. Egyik kezével az üres kannát markolta, a másikat ökölbe szorítva, mereven tartotta. A szél egyre erősödött, telehordta arcát, haját virágszirommal. Száját hangtalan kiáltás feszítette szét, szemét szorosan összezárta, csak a könnyecseppek fértak ki a résen. Így ment a kisgyerek, cipelte szívének minden fájdalmát, s nem másért sírt, csak mert megint túlcserdült a bánat, s ilyenkor ki kell zúdulnia valahol, hogy legyen hely a következőknek. Talán, ha valaki törődött volna vele, ha megkérdezik, mi bajod, talán..., de ilyen ember nem akadt. Még anyja se, aki azért a legközelebb állt hozzá, még ő se tudta valahogy kimondani. Ám az is lehet, hiába is kérdezik, nem tudott volna válaszolni. Nem biztos, hogy egy tízéves gyerek el tudja mondani, miért fáj neki ez a világ, de sírni tud miatta.

Nehéz lehetett a széllal szemben haladni, mert hamarosan megállt, hátat fordított, szétvetette lábát, hogy biztosan álljon, és visszanezett a megtett útra. A térdig érő fű még nem tért magához lépteitől, girbegurba kis folyosó vezetett le egészen a kert végéig. Onnan jött a kisfiú, abból a kertből, a kert mögötti házból. Ott élt a család, az ő családja, melyet talán csak ennyi különböztetett meg a kisfiú számára a többi családtól, hogy éppenséggel ez az övé. Nézte a kertet, a házat, valami kilátszott belőle a fák

közül, s nem gondolta azt, milyen jó, ez az én otthonom. Ilyet sose gondolt. Ha mondott, gondolt erről valamit, ha beszélt ilyesmiről egyáltalán, az legföljebb ennyi volt: itt lakom. Nem volt pedig szívtelen, közömbös, de mi mást mondhatott volna? Kis élete ugyanúgy folyta, bármely másik családba születik. Mindenki egyforma életet élt abban a völgyben és a többiben is, amerre csak járt és ismerős volt. Minden ugyanúgy történt, mintha az emberek is ugyanazok lennének, csak más arccal, más hanggal. A férfiak mind durvák voltak és szótlanok, pálinkát és bort ittak, olykor összeverekedtek, a nők rosszkedvűen hajlongtak, cipekedtek, korán megőszültek. A gyerekek pedig vagy bandákba verődve ijesztgették a környék macskáit, s egyéb pompás játékokat űztek, vagy éppen büntetésüket töltötték valamely sarokban, esetleg visitottak az ütlegek alatt. Am a kisfiú más volt, teljesen más, s ez óriási terhet jelentett a számára. Nem élvezte, ha nyüzsitének félelmükben az állatok, nem szeretett csúfolódní, nagyokat köpni, és kacskaringósat káromkodni. Félt a borszagú férfiaktól, apjától a legjobban, sajnálta a megállás nélkül gürcölő asszonyokat, és éjszakánként szépeket álmodott. Persze hogy észrevették hamar, hogy nem odavaló, pedig szegény annyira igyekezett úgy élni, mint a többiek. De aki sír, amikor nevetni kéne, és elfut, amikor támadni, arról hamar kiderül, hogy idegen. Lassan aztán a kisfiú is leszokott az alakoskodásról, már színlég sem vett részt semmiben, inkább hagyta, hogy kicsúfolják, megdöbálják.

Aztán ennek is vége lett, mindenkinek levegő lett a kisfiú, apja azért hébe-hóba elverte, nem volt miért, de hát olyan bosszantó, ha ilyen fia van az embernek. Ha a kocsmában mások fiaikkal dicsekedtek, hamar elborult a tekintete, s ilyenkor már útban hazafelé tört egy hosszú vesszőt. Talán ha ezt meglátva a kisfiú elszalad, vagy jajgat a vesszősuhogásra, ez megnyugtatta volna apját, de nem! Megállt, és szomorú szemmel figyelte apját, aki még akkor is magán érezte fia tekintetét, amikor az leborulva, hang nélkül túrta az ütéseket. Ez csak még dühösebbé tette. Nem tudta, mit szeretne kiverni belőle, csak azt akarta, hogy neki is legyen normális fia, akit amikor verni kell, nem érez lelki furdalást, amitől aztán még jobban haragszik rá.

Ez persze elég ritkán történt, s igazán nem is volt olyan nehéz az élet, a kisfiú legalábbis nem érezte úgy.

Azt csinálhatott, amit akart. Anyja néha ellenőrizte, de akkor is inkább azért, hogy a rábízott munkát elvégezte-e, azzal meg nem volt gond. Szeretett dolgozni, szeretete látni, hogy valami nem volt, aztán egyszer csak lesz, s mindez az ő keze nyomán. Alkalmazkodott, és cserébe szabadságot kapott, az „észre sem veszek” szabadságát, s jó volt ez így. Sokáig állt a kisfiú, mint aki arra vár, hogy felegyenesedjen végre a fű, vagy mintha búcsúzna, hisz olyankor szoktak hosszan visszanézni. Még az is lehet, hogy gyönyörködött, volt miben, a tavasz megittasulva saját szépségétől, a hosszú ideig tartó szemérmes gombolkozás után szétártta ruháját, s teljes pompájában rázuhant a tájra. Soha nem látni annyiféle zöldet, a találkozás öröme virágba öltöztek a fák, a föld pedig lélegzett, friss földszagot fűjt ki, s belélegezte a virágok illatát. Talán a kisfiú egyszer magától is észrevette volna mindezt segítség nélkül, a dolog azonban úgy alakult, hogy mégsem volt teljesen egyedül. Nagy adománya a sorsnak, ha egy csöppnyi helyre két ugyanolyan virágot ültet, két idegent a sok egyforma közé.

Volt egy ember, egy nagyon öreg ember, aki mindarra felhívta a figyelmét, amit meg kell látni a világból. Különös találkozás volt az övék. Évekkel ezelőtt apja a kanca elléséhez hívta az öreg fiát, de az valamiért nem jöhetett.

Nagyon jól emlékezett a kisfiú, pedig már igen régen volt, mit mondott az apja, amikor az öreg belépett az istállóba. Maga az, mondta, és kételkedőn nézte szikkadt tes-

tét, oszt van még ereje hozzá? A kisfiú azt se felejtette el, mennyire szégyenkezett apja tapintatlan beszéde miatt, szeretne volna valahogy jóvá tenni, de nem jutott akkor semmi eszébe. Ám az öreg csak mosolygott, és egyáltalán nem haragudott. Annyi még talán van, s lehajolt a kancához. Fel sem egyenesedett addig, amíg a nedves kiscsikó ott nem vonaglott a szalmán. Nehéz szülés volt, mondta aztán, kezét törölgetve, de nem nézett senkire, mintha a kancának szólt volna. Az, felelt az apja, aztán mást nem is mondott.

Legalább megköszönte volna, szomorkodott este a kisfiú, nem igaz, hogy ennyit se tud mondani, szorította ökölbe a kezét, nem értette, miért, de ez jobban fáj, mint a verés. Később, amikor már sokat beszélgettek, egyszer szóba került ez is. Ugyan, legyintett akkor az öreg, ismerem apádat pólyás korától, tudom, milyen kívül-belül. Sokáig nevetgált még csak úgy a bajusza alatt, végül elkomolyodva fordult a kisfiúhoz.

Jegyezd meg, mindenkitől csak annyit várj, amennyit az adni képes. Így talán nem fogsz csalódní. Nem mindent értett a kisfiú abból, amit az öreg mondott, mégis jó volt hallgatni. Úgy érezte, nagyon fontos dolgokat hall tőle, s a többi nem számított. Az öreg gyakran így szólt: ezt te még nem értheted, de ő vadul bizonykodott, félt, hogy akkor nem hall meg mindent, mert akár értette, akár nem, különös hatással volt rá.

A kisfiú ismét elindult, a szél közben megváltoztatta irányát, s még erősebb lett. Úgy érezte, felfújja őt a dombtetőre, ahol aztán kedve lesz kitérni a kezét, s elképzelni, ahogy a szél kabátja alá kap, felemeli, és már repíti is a házak fölött, a dombok és erdők fölött. Hányszor eljátszotta már ezt, hisz olyan egyszerűnek látszott! Egyszer rajta is kapták, lábujjhegyen állt a tetőn, könnyűnek érezte magát, szemét lehunyva ágaskodott, már érezte, mindjárt emelkedik, s hirtelen ott tolongtak körülötte a gyerekek, és visítottak az élvezettől, végre csak kiderült, hogy valami baja van, hogy nem tiszta szegény! Azóta sokszor, sokféleképpen csúfolták már: hol a szárnyad, vigyázz, el ne fogjon a héja, messzi van Afrika, ilyesmiket kiabáltak. Csak hadd mondják, vigasztalta az öreg, nekik az a jó, ha mondják, neked meg, ha ott állsz és érzed a repülést. Cserélnél velük? Ettől aztán megnyugodott, hisz cserélni végképp nem akart.

Ahogy felért, a szél majdnem felkapta valóban, de most nem volt kedve repülni.

Felnézett az égre, súlyos, fekete felhők robotgaltak felette, a nap pillanatokra tűnt elő, felvillanása inkább ijesztő volt, mintha nem akarna véget érni ez a robogás és villogás, mintha ezentúl megállíthatatlanul így iramlana el minden, ami jó és rossz. A kisfiú behúzta a nyakát, megtörölte az orrát. Már nem sírt. Átnézett a másik dombra, amögött lapult a völgy, ahová nap mint nap megtette az utat, ahogy most is elmegy majd. Ám ezúttal minden másképp van. Még a sírás is más. Régen, de még tegnap is a szomorúsága pont addig tartott, amíg felért a dombtetőre. Onnan már megkönnyebbülten futott tovább végig a gerincen, aztán az itatókútnál rákanyarodott a másik dombra, s innen már látta a házat, az egyetlen helyet a földön, ahol vártak rá. Most is elfogytak a könnyei, mire a tetőre ért, csakhogy most a sírás hiábavalósága dermesztette meg őket, homokos érzelmek még sírni sem, mert nem lesz könnyebb. Látta maga előtt az istálló , érezte a kicsit fojtó, mégis kellemes szagot, a friss széna, az alom és az állatok párja vegyült a meleg tej illatával, látta az öreg kuckóját, hallotta, ahogy erős sugarával a sajtár oldalához spriccel a tej. Ezek a hangok és szagok, és a meleg jelentették sok idő óta már számára a biztonságot. Az öreg régóta az istállóban lakott, ezen nemigen lepődtek meg arrafelé az emberek. Elvégzett minden munkát, amíg bírt dolgozni. Naponta háromszor ott találta az istálló ajtaja előtti kövön a tányér ennilót. Mióta nem

tudott felkelni, a kisfiú vitte be az előző esti vacsorát, s az aznapi reggelit, ebédet is. Ilyenkor az öreg mindig azt mondta: ki bír ennyit enni, és kérte, hogy a kisfiú vigye ki a disznóknak. Sokszor tele volt esővízzel, vagy szélhordta szeméttel az étel, de az öreg elhárította a kisfiú döbrent tekintetét. Nem hibáztatom őket semmiért. Valamit biztos én is rosszul tettem, ahogy mindnyájan itt a földön. Sok a dolguk, s látod, csak mindennap hoznak enni, s milyen bőven mérik. Némely embernek ennyi se jut, mondta még, és nem volt hajlandó tovább a családjáról beszélni. A kisfiú mindig megfogadta, hogy amikor bemegey a házba fizetni a tejért, megkéri őket, vigyék már be az öregnek az ételt, hisz úgysis bejárnak az istállóba, de végül soha nem merte. Vannak dolgok, amiket addig halogat az ember, amíg már késő megtenni. Ezt is az öreg mondta egyszer régen, de azt is hozzátette, hogy talán bánjuk ezt, de rájövünk, nem is olyan nagy kár érte. Eszébe jutott a kisfiúnak, hogy ez most egy ilyen eset, nagyon fájt a gyávasága, s azon törte a fejét, vajon erre igaz-e a mondás második fele, s odajutott, hogy nem.

Ettől újból sírásra görbült a szája. Kapott egyszer ajándékba egy igazságot, s most nem válik be a használatnál, hát hogy van ez?

Közben már elhagyta az itatót, itt kicsit ereszkedni kellett, aztán rézsút felkaptatni a másik dombra. Innen már jól látszott a ház, mindjárt odaér. Az éjjel jeges vízzel álmodott, rögtön tudta, hogy baj van, állatokat sodort az áradat, s ő a domb tetején ült, de úgy, ahogy az ágy szélén ül az ember, nézte a fel-lemerülő állatokat, s a lába belelógott a vízbe. Arra ébredt, hogy fázik, a lába jéghideg, leesett róla a takaró, s ilyenkor, tavasz elején már nem fűtenek a szobában. Szokása szerint az ágyban öltözött, a konyhából behallatszott apja érdes hangja. Tegnap, mondom, hogy akkor na, ingerkedett. Sziszegő hangot s valami morgásfélét hallott a kisfiú, s tudta, hogy apja éppen most lökte le az első pohár pálinkát, s rázkódik tőle. Tegnap délután lehetett, én is a kocsmában hallottam este.

Hát kitellett neki, öreg volt már! A kisfiú rögtön tudta, hogy az öregről van szó. Az álombeli jeges víz most a szívéig ért hirtelen, s nagyot kellett sóhajtania, hogy ne roppantsa össze. Első gondolata az volt, mi lesz most ővele, s ettől tovább nem is jutott. Ez a gondolat kíséerte fel a dombra is, ettől a gondolattól ömlött szeméből a könny, gyűlölte ezt a gondolatot, mert ekkora fájdalmat okozott. Honnan is sejtette volna, hogy az öreg nélkül soha nem ismeri meg azt az iszonyú érzést, ami most a markában tartja, s nevét nem, csak erejét tudja, hogy nem ismeri meg a magányt?

Amikor a tejet a kannába öntötték, a kisfiú csak lopva mert az istálló felé nézni. Az ajtaja kitérve állt, az öreg minden holmija, a ruhája és a matracok ott heverték távolabb, tüzelésre várva. Az ajtó előtt, a nagy kövön ott volt egy tányér leves, a tegnapi ebéd, s a kisfiú jól látta, hogy a szél telehordta virágszirommal csakúgy, mint az ő kócos haját. Ekkor szemét ismét elfutotta a könny, nem törődött senkivel, magával sem, az öreget sajnálta, az istállót, a tál ételt a kövön, talán az egész szerencsétlen világot, és zokogva iramodott el, hogy vissza se jöjjön többet. Ahogy a kannára a tetejét rátette, kővér könnyecseppek pottyantak a tejbe, mint mikor elered a zápor.

Este, amikor szótlánul ették a vacsorát, minden korty tejnél titkon a többieket figyelte, észreveszik-e, milyen sós a tej. De rajta kívül ezt senki sem érezte.